T085 TKL 3 (15) Luận Đại Trí Độ-Phẩm 48-Phật Mẫu

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

SOÁ 1509-LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 69 1

GIAÛI THÍCH PHAÅM BOÁN MÖÔI TAÙM: PHAÄT MAÃU

KINH: Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Thí nhö ngöôøi meï coù hoaëc naêm con, möôøi con, hai möôi con, ba möôi con, boán möôi con, naêm möôi con, hoaëc traêm hoaëc ngaøn con, khi meï maéc beänh, caùc ngöôøi con sieâng naêng tìm caàu cöùu chöõa, nghó raèng: “Chuùng ta laøm sao laøm cho meï ñöôïc an, khoâng coù vieäc hoaïn naïn ñau khoå, khoâng vui; gioù, reùt, laïnh, noùng, muoãi nhaëng, raén reát xaâm phaïm thaân meï laø ñieàu lo laéng cuûa chuùng ta”. Caùc ngöôøi con thöôøng tìm ñoà vui thích cung döôõng meï. Vì sao? Vì meï sanh nuoâi chuùng ta, chæ baøy cho chuùng ta caùc söï nghieäp theá gian. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät thöôøng duøng Phaät nhaõn quaùn saùt hoä nieäm Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu. Vì sao? Vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy, hay chæ baøy thaät töôùng theá gian; möôøi phöông hieän taïi chö Phaät cuõng laáy Phaät nhaõn xem thaáy Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy. Vì sao? Vì Baùt- nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy hay sanh ra chö Phaät, hay cho chö Phaät Nhaát thieát trí, hay chæ baøy thaät töôùng theá gian. Vì theá neân chö Phaät thöôøng laáy Phaät nhaõn xem Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy. Laïi vì Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay sanh ra Thieàn Ba-la-maät, cho ñeán Thí Ba-la-maät; hay sanh noäi khoâng cho ñeán voâ phaùp höõu phaùp khoâng; hay sanh boán nieäm xöù cho ñeán taùm Thaùnh ñaïo phaàn, hay sanh möôøi löïc cho ñeán trí nhaát thieát chuûng cuûa Phaät; Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay sanh Tu-ñaø- hoaøn, Tö-ñaø-haøm, A-na-haøm, A-la-haùn, Bích-chi Phaät, chö Phaät. Tu-boà-ñeà! Chö Phaät ñaõ ñöôïc Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc, nay ñöôïc, seõ ñöôïc, ñeàu do nhaân duyeân Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu neân ñöôïc. Tu-boà-ñeà! Neáu thieän nam töû thieän nöõ nhaân caàu Phaät ñaïo, maø cheùp kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu, cho ñeán nhôù nghó ñuùng, chö Phaät thöôøng laáy Phaät nhaõn xem thaáy ngöôøi aáy. Tu-boà-ñeà! Thieän nam töû thieän nöõ nhaân caàu Boà-taùt ñaïo, ñöôïc möôøi phöông Phaät thöôøng thuû hoä, laøm cho khoâng thoái thaát Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Boà-ñeà. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Nhö Theá Toân noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät hay sanh ra chö Phaät, hay chæ baøy töôùng theá gian. Baïch ñöùc Theá Toân! Baùt- nhaõ Ba-la-maät laøm sao hay sanh chö Phaät, hay chæ baøy thaät töôùng theá gian? Laøm sao chö Phaät töø Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh ra? Laøm sao chö Phaät noùi töôùng theá gian? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Töø trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät aáy sanh ra möôøi löïc cho ñeán möôøi taùm phaùp khoâng chung, trí nhaát thieát chuûng cuûa chö Phaät. Tu-boà-ñeà! Do ñöôïc caùc phaùp aáy neân goïi laø Phaät, vì Baùt-nhaõ Ba-la-

SOÁ 1509-LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 69 2 maät thaâm saâu coù khaû naêng sanh chö Phaät; chö Phaät noùi naêm uaån laø töôùng theá gian. Tu-boà-ñeà thöa: Baïch ñöùc Theá Toân! Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu noùi töôùng naêm uaån theá

naøo? Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu chæ baøy naêm uaån theá naøo? Tu-boà-ñeà! Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät khoâng chæ baøy naêm uaån coù phaù, coù hoaïi, coù sanh, coù dieät, coù nhô coù saïch, coù taêng coù giaûm, coù vaøo coù ra, khoâng chæ baøy quùa khöù, vò lai, hieän taïi. Vì sao? Vì töôùng "khoâng" khoâng coù phaù khoâng coù hoaïi; töôùng "voâ töôùng" khoâng coù phaù khoâng coù hoaïi, töôùng "voâ taùc" khoâng coù phaù khoâng coù hoaïi. Phaùp khoâng khôûi, phaùp khoâng sanh, phaùp khoâng coù gì cuûa chính noù, phaùp taùnh, khoâng coù töôùng phaù, khoâng coù töôùng hoaïi. Chæ baøy nhö vaäy. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät noùi trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu chæ baøy thaät töôùng theá gian. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Chö Phaät nhaân noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu maø bieát roõ taâm sôû haønh cuûa voâ löôïng voâ bieân voâ soá chuùng sanh. Tu-boà-ñeà! Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy khoâng coù chuùng sanh, khoâng coù danh töï chuùng sanh, khoâng saéc khoâng coù danh töï saéc; khoâng coù thoï, töôûng, haønh, thöùc; khoâng coù danh töï thoï, töôûng, haønh, thöùc; khoâng coù maét cho ñeán khoâng coù yù, khoâng coù caùi bieát cuûa maét cho ñeán caùi bieát cuûa yù; khoâng coù caùi xuùc chaïm cuûa maét cho ñeán caùi xuùc chaïm cuûa yù; cho ñeán khoâng coù trí nhaát thieát chuûng, khoâng coù danh töï trí nhaát thieát chuûng. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà, laø Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu chæ baøy thaät töôùng theá gian. Tu-boà-ñeà! Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu aáy khoâng chæ baøy saéc, khoâng chæ baøy thoï, töôûng, haønh, thöùc; cho ñeán khoâng chæ baøy trí nhaát thieát chuûng. Vì sao? Tu-boà-ñeà! Vì trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu coøn khoâng coù Baùt-nhaõ Ba-la-maät huoáng gì coù saéc cho ñeán trí nhaát thieát chuûng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Sôû dó coù danh töï soá löôïng chuùng sanh, hoaëc coù saéc, hoaëc khoâng coù saéc, hoaëc coù töôûng, hoaëc khoâng coù töôûng, hoaëc chaúng phaûi coù töôûng chaúng phaûi khoâng coù töôûng, hoaëc ôû theá giôùi naøy, hoaëc khaép theá giôùi möôøi phöông, caùc chuùng sanh trong ñoù hoaëc nhieáp taâm, hoaëc loaïn taâm, chö Phaät ñeàu bieát ñuùng nhö thaät nhieáp taâm, loaïn taâm aáy. Tu-boà-ñeà! Laøm sao Phaät bieát töôùng nhieáp taâm, loaïn taâm cuûa chuùng sanh? Do phaùp töôùng neân bieát. Duøng phaùp töôùng gì neân bieát? Tu-boà-ñeà! Trong phaùp töôùng aáy coøn khoâng coù töôùng phaùp töôùng, huoáng gì coù nhieáp taâm loaïn taâm. Tu-boà-ñeà! Do phaùp töôùng aáy, neân Phaät bieát chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät bieát chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm, laøm sao bieát? Vì töôùng taän neân bieát, vì töôùng khoâng nhieãm oâ neân bieát, vì

SOÁ 1509-LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 69 3 töôùng tòch dieät neân bieát, vì töôùng ñoaïn tröø neân bieát, vì töôùng tòch tònh neân bieát, vì töôùng xa lìa neân bieát. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät nhaân nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät thaâm saâu neân bieát chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät nhaân nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân chuùng sanh maø taâm oâ nhieãm, thì nhö thaät bieát taâm oâ nhieãm; taâm saân haän, taâm ngu si, nhö thaät bieát taâm saân haän, taâm ngu si. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao Phaät bieát chuùng sanh taâm oâ nhieãm, nhö thaät bieát taâm oâ nhieãm? Taâm saân haän, taâm ngu si, nhö thaät bieát taâm saân haän, taâm ngu si? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Töôùng

nhö thaät cuûa taâm oâ nhieãm thì khoâng coù töôùng taâm oâ nhieãm. Vì sao? Vì trong töôùng nhö thaät, taâm vaø taâm soá phaùp (Taâm Sôû) khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì coù ñöôïc taâm oâ nhieãm, taâm khoâng oâ nhieãm! Tu-boà-ñeà, töôùng nhö thaät cuûa taâm saân haän, taâm ngu si, thì khoâng coù töôùng saân haän, töôùng ngu si. Vì sao? Vì trong töôùng nhö thaät, taâm vaø taâm soá phaùp coøn khoâng theå coù ñöôïc huoáng gì coù ñöôïc taâm saân haän, taâm khoâng saân haän, taâm ngu si, taâm khoâng ngu si! Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh taâm oâ nhieãm, nhö thaät bieát taâm oâ nhieãm; taâm saân haän, taâm ngu si, nhö thaät bieát taâm saân haän, taâm ngu si. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh taâm khoâng oâ nhieãm, nhö thaät bieát taâm khoâng oâ nhieãm; taâm khoâng saân haän, taâm khoâng ngu si, nhö thaät bieát taâm khoâng saân haän, taâm khoâng ngu si. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao chuùng sanh taâm khoâng oâ nhieãm, nhö thaät bieát taâm khoâng oâ nhieãm; taâm khoâng saân haän, nhö thaät bieát taâm khoâng saân haän; taâm khoâng ngu si, nhö thaät bieát taâm khoâng ngu si? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Trong töôùng taâm khoâng oâ nhieãm aáy, töôùng nhieãm oâ, töôùng khoâng oâ nhieãm khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Tu-boà-ñeà! Vì hai taâm khoâng cuøng coù moät laàn. Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh taâm khoâng oâ nhieãm, nhö thaät bieát taâm khoâng oâ nhieãm. Tu-boà-ñeà! Trong töôùng taâm khoâng saân haän, taâm khoâng ngu si aáy, taâm ngu si, taâm khoâng ngu si khoâng theå coù ñöôïc. Vì sao? Vì hai taâm khoâng cuøng coù moät laàn. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh taâm roäng lôùn, nhö thaät bieát taâm roäng lôùn. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao Phaät do nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh aáy coù taâm roäng lôùn, nhö thaät bieát

SOÁ 1509-LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 69 4

taâm roäng lôùn? Naøy Tu-boà-ñeà! Phaät bieát taâm töôùng cuûa chuùng sanh khoâng roäng khoâng heïp, khoâng taêng khoâng giaûm, khoâng ñeán khoâng ñi; vì taâm töôùng lìa, neân taâm aáy khoâng roäng cho ñeán khoâng ñeán khoâng ñi. Vì sao? Vì taâm aáy khoâng coù töï taùnh, vaäy caùi gì roäng caùi gì heïp, cho ñeán khoâng ñeán khoâng ñi cuõng nhö vaäy. Tu-boà-ñeà! Phaät do nôi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh coù taâm roäng, nhö thaät bieát taâm roäng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh coù taâm lôùn, nhö thaät bieát taâm lôùn. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao Phaät do Baùt- nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh aáy coù taâm lôùn, nhö thaät bieát taâm lôùn? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng thaáy taâm chuùng sanh coù töôùng ñeán töôùng ñi, khoâng thaáy taâm chuùng sanh coù töôùng sanh, töôùng dieät, töôùng truï, töôùng khaùc. Vì sao? Vì caùc taâm aáy khoâng coù töï taùnh, vaäy thì caùi gì ñeán, caùi gì ñi, caùi gì sanh, dieät, truï, dò! Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân chuùng sanh aáy coù taâm lôùn, nhö thaät bieát taâm lôùn. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân chuùng sanh coù taâm voâ löôïng, nhö thaät bieát taâm voâ löôïng. Tu-boà-ñeà baïch

Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh coù taâm voâ löôïng, nhö thaät bieát taâm voâ löôïng? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät neân bieát taâm chuùng sanh aáy, chaúng thaáy truï, chaúng thaáy khoâng truï. Vì sao? Vì töôùng taâm voâ löôïng aáy, khoâng coù nôi nöông döïa, vaäy caùi gì coù choã truï, khoâng truï! Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân chuùng sanh coù taâm voâ löôïng, nhö thaät bieát taâm voâ löôïng. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân taâm cuûa chuùng sanh khoâng theå thaáy, Phaät nhö thaät bieát taâm khoâng theå thaáy. Tu-boà-ñeà baïch Phaät raèng: Baïch ñöùc Theá Toân! Laøm sao Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân taâm cuûa chuùng sanh khoâng theå thaáy, Phaät nhö thaät bieát taâm khoâng theå thaáy? Phaät baûo Tu-boà-ñeà: Taâm chuùng sanh laø voâ töôùng, Phaät nhö thaät bieát voâ töôùng, vì töï töôùng “khoâng” vaäy. Laïi nöõa, Tu-boà-ñeà! Phaät bieát naêm maét khoâng theå thaáy taâm chuùng sanh. Nhö vaäy, Tu-boà-ñeà! Phaät do Baùt-nhaõ Ba-la-maät, neân taâm cuûa chuùng

SOÁ 1509-LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 69 5

sanh khoâng theå thaáy, Phaät nhö thaät bieát taâm khoâng theå thaáy. LUAÄN: ÔÛ treân noùi möôøi phöông chö Phaät vaø ñaïi Boà-taùt uûng hoä ngöôøi vieát cheùp ñoïc tuïng cho ñeán nhôù nghó ñuùng Baùt-nhaõ Ba-la-maät, khoâng ñeå ma tìm ñöôïc thuaän tieän. Thính giaû ôû trong hoäi chuùng nghe vieäc aáy, suy nghó raèng: “Chö Phaät chöùng Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc töôùng tòch dieät, ñoái vôùi caùc phaùp vaø chuùng sanh khoâng coù yeâu gheùt, vaäy côù sao uûng hoä ngöôøi vieát cheùp, giöõ gìn cho ñeán nhôù nghó ñuùng?” Vì theá neân Phaät baûo Tu-boà-ñeà vì hoï noùi thí duï nhö ñöùa con vì bieát aân maø thuû hoä meï noù. Baùt-nhaõ laø meï cuûa möôøi phöông chö Phaät, neáu coù ma v.v... chöôùng naïn, muoán phaù hoaïi Baùt-nhaõ Ba-la-maät, chö Phaät tuy haønh töôùng tòch dieät, nhöng vì thöông xoùt chuùng sanh, vì bieát aân, neân ñem taâm töø bi thöôøng nieäm, duøng Phaät nhaõn thöôøng thaáy, maø thuû hoä ngöôøi tu haønh Baùt- nhaõ, khieán ñöôïc taêng ích, khoâng maát Phaät ñaïo. Trong ñaây Phaät noùi nhaân duyeân: Caùc Hieàn Thaùnh vaø phaùp cuûa Hieàn Thaùnh ñeàu töø trong Baùt-nhaõ sanh ra. Hoûi: Tu-boà-ñeà hoûi boán vieäc, côù sao Phaät ñaùp thaúng ba vieäc, maø khoâng noùi chö Phaät töø trong Baùt-nhaõ sanh ra? Ñaùp: Baùt-nhaõ sanh ra chö Phaät, chö Phaät töø Baùt-nhaõ sanh, nghóa khoâng khaùc. Coù ngöôøi noùi caùc phaùp hoøa hôïp sanh ra Baùt-nhaõ Ba-la-maät, Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh ra chö Phaät. Coù ngöôøi tu haønh Baùt-nhaõ Ba-la-maät vaø caùc haïnh khaùc maø ñöôïc thaønh Phaät. 1. Noùi veà taùc giaû, 2. Noùi veà phaùp. Hoaëc noùi caønh gaãy laøm cheát ngöôøi, hoaëc noùi caây gaãy laøm cheát ngöôøi, hai vieäc aáy gioáng nhau, cho neân khoâng ñaùp rieâng. Hoaëc Baùt-nhaõ Ba-la-maät sanh ra chö Phaät, töùc laø noùi chö Phaät töø Baùt-nhaõ sanh. Hoûi: Nhö caùc kinh khaùc noùi vì naêm uaån bò phaù hoaïi neân goïi laø theá gian, sao trong ñaây noùi Baùt-nhaõ Ba-la-maät giaûi baøy naêm uaån, khoâng coù töôùng phaù hoaïi sanh dieät? Ñaùp: Kia laø vieäc Tieåu thöøa, ñaây laø phaùp Ñaïi thöøa. Trong phaùp Tieåu thöøa phaàn nhieàu noùi voâ thöôøng, trong phaùp Ñaïi thöøa phaàn nhieàu noùi phaùp khoâng. Trong phaùp Tieåu thöøa tröôùc

noùi voâ thöôøng, sau noùi phaùp khoâng, trong phaùp Ñaïi thöøa môû ñaàu lieàn noùi phaùp khoâng. Trong phaùp Tieåu thöøa noùi voâ thöôøng laøm chuùng sanh sôï haõi, Ñaïi thöøa thì khoâng nhö vaäy, theá neân khoâng coù phaù hoaïi, sanh dieät. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Khoâng, voâ töôùng, voâ taùc, troïn khoâng phaù hoaïi. Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät chæ baøy töôùng theá gian nhö vaäy. Laïi nöõa, naêm uaån goïi laø chuùng sanh theá gian, coù hình saéc deã bieát, coøn taâm vaø taâm soá phaùp voâ hình khoù bieát, theá neân Phaät noùi vôùi Tu-boà-

ñeà, taâm Sôû haønh cuûa voâ löôïng voâ soá chuùng sanh Phaät ñeàu bieát. Trong Baùt-nhaõ tuy khoâng coù chuùng sanh vaø caùc phaùp saéc cho ñeán trí nhaát thieát chuûng, song do löïc phöông tieän Baùt-nhaõ maø bieát ñöôïc taâm sôû haønh cuûa chuùng sanh. Vì trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät roát raùo khoâng, neân khoâng chæ baøy saéc phaùp cho ñeán trí nhaát thieát chuûng. Trong ñaây Phaät noùi nhaân duyeân: Trong Baùt-nhaõ Ba-la-maät coøn khoâng coù töôùng Baùt-nhaõ, huoáng gì coù saéc phaùp v.v... Laïi nöõa, Baùt-nhaõ Ba-la-maät chæ baøy töôùng theá gian laø taát caû chuùng sanh hoaëc saéc hoaëc voâ saéc. Saéc laø chuùng sanh ôû coõi Duïc coõi Saéc; Voâ saéc laø chuùng sanh ôû coõi Voâ saéc, Höõu töôûng laø tröø coõi trôøi Voâ töôûng vaø coõi trôøi Phi Höõu töôûng Phi Voâ töôûng, ngoaøi ra laø höõu töôûng; voâ töôûng laø chuùng sanh ôû coõi trôøi voâ töôûng; Phi höõu töôûng phi voâ töôûng laø chuùng sanh ôû coõi trôøi Höõu ñaûnh. Theá giôùi ôû ñaây laø theá giôùi ba ngaøn ñaïi thieân. Khaép caû möôøi phöông laø voâ löôïng voâ bieân theá giôùi khaùc. Chuùng sanh ba ñôøi trong saùu ñöôøng taïi caùc theá giôùi aáy nhieáp taâm hay loaïn taâm, Phaät ñeàu bieát roõ. Tu-boà-ñeà hoûi xong, taâm nghi ngôø quaùi laï: Chö Phaät thöôøng öa haønh phaùp “khoâng” tòch tònh, sao nay bieát khaép voâ thæ voâ bieân chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm? Taâm Phaät chæ coù moät laøm sao trong moät luùc bieát heát voâ löôïng taâm chuùng sanh? Vì vaäy neân hoûi Phaät vì sao bieát? Phaät ñaùp: Do trí tueä bieát thaät töôùng caùc phaùp neân bieát chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm. Tu-boà-ñeà hoûi: Theá naøo laø thaät töôùng caùc phaùp? Ñaùp: Ñoù laø roát raùo khoâng. Roát raùo khoâng aáy, taùnh roát raùo khoâng theå coù ñöôïc, huoáng gì nhieáp taâm loaïn taâm. Hoûi: Trong thaät töôùng caùc phaùp roát raùo khoâng, khoâng coù phaân bieät taâm vaø taâm soá phaùp, laøm sao Phaät bieát ñöôïc taâm aáy? Ñaùp: Trong ñaây Phaät töï noùi: Taùnh caùc phaùp thaät töôùng cuõng khoâng theå coù ñöôïc, laáy trí tueä aáy bieát chuùng sanh nhieáp taâm loaïn taâm. Vì sao? Vì neáu “taùnh khoâng” coù theå coù ñöôïc, neân môùi coù naïn vaán, coøn “taùnh khoâng” khoâng theå coù ñöôïc laøm sao naïn vaán, nay Phaät ñaõ vöôït qua heát thaûy phaùp do öùc töôûng phaân bieät hö voïng, an truù nôi thaät töôùng, neân nhö thaät bieát taâm heát thaûy chuùng sanh, coøn taâm chuùng sanh vì truù trong phaùp hö voïng, neân khoâng theå nhö thaät bieát caùc chuùng sanh khaùc. Tröôùc löôïc noùi bieát taâm keû khaùc, sau phaân bieät chuùng sanh nhieáp taâm, loaïn taâm, goïi laø taâm coù ba ñoäc, taâm khoâng coù ba ñoäc, taâm roäng lôùn voâ löôïng, khoâng theå thaáy ra vaøo co duoãi v.v... Tu-boà-ñeà hoûi töøng vieäc, ban ñaàu ñaùp do thaät töôùng caùc phaùp neân

bieát nhieáp taâm, loaïn taâm, keá ñaùp do taän, do khoâng coù oâ nhieãm, do tòch dieät, ñoaïn tòch tònh, ly töôùng neân bieát. Taän laø, tueä quaùn voâ thöôøng. Boà-taùt tu haønh tueä taâm quaùn voâ thöôøng aáy, lìa boû oâ nhieãm cuûa theá gian; duøng theá gian ñaïo ngaên döùt kieát söû, neân goïi laø Dieät; Duøng voâ laäu ñaïo ñeå döùt, neân goïi laø Ñoaïn; ñoaïn caùc kieát söû xong, quaùn Nieát-baøn tòch tònh, lìa töôùng. Do nhaân duyeân aáy ñöôïc thaät töôùng caùc phaùp; do thaät töôùng caùc phaùp, bieát chuùng sanh nhieáp taâm loaïn taâm, ñeàu laø thaät töôùng. Laïi nöõa, taâm aáy nieäm nieäm sanh dieät, ôû ñôøi vò lai khoâng coù neân khoâng theå bieát, hieän taïi nieäm nieäm dieät, khoâng coù luùc ngöøng, neân khoâng theå bieát, ngöôøi phaøm phu thuû laáy töôùng maø phaân bieät, ñoái vôùi ba ñôøi, öùc töôûng voïng thaáy, cho laø bieát ñöôïc taâm nieäm. Quaùn theo taän moân töùc laø roát raùo khoâng, roát raùo khoâng neân khoâng ñaém tröôùc gì, khi aáy ñaéc ñaïo. Bieát thaät töôùng caùc phaùp, ñoái vôùi caùc phaùp khoâng voïng töôûng phaân bieät, thì nhö thaät bieát taâm ngöôøi khaùc. Taâm nhieãm oâ laø, heát thaûy phaùp vaøo trong phaùp taùnh ñeàu laø thanh tònh, theá neân noùi trong thaät töôùng cuûa taâm oâ nhieãm khoâng coù taâm oâ nhieãm. Vì sao? Vì trong taùnh nhö thaät khoâng coù taâm, khoâng coù taâm soá phaùp huoáng gì coù taâm oâ nhieãm. Taâm saân haän, taâm ngu si cuõng nhö vaäy. Trong töôùng taâm khoâng coù oâ nhieãm, trong aáy khoâng coù töôùng traïng taâm oâ nhieãm. Taâm oâ nhieãm töø xöa nay khoâng coù, neân cuõng khoâng coù taâm chaúng oâ nhieãm, taâm khoâng oâ nhieãm laø töôùng tòch dieät, khoâng coù phaân bieät gì. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân Tu-boà-ñeà! Vì hai taâm khoâng cuøng coù, theo phaùp cuûa chuùng sanh, thì taâm taâm thöù lôùp sanh, khi taâm khoâng oâ nhieãm thì taâm khoâng oâ nhieãm. Vì sao? Vì taâm oâ nhieãm quaù khöù ñaõ dieät, vò lai chöa coù, hieän taïi khoâng coù, thì khoâng coù taâm oâ nhieãm. Taâm oâ nhieãm khoâng coù neân cuõng khoâng coù taâm chaúng oâ nhieãm, vì phaùp ñoái ñaõi khoâng coù. Theá neân trong thaät töôùng khoâng oâ nhieãm, khoâng coù taâm oâ nhieãm, taâm chaúng oâ nhieãm; khoâng coù taâm saân haän, khoâng coù taâm ngu si cuõng nhö vaäy. Taâm roäng heïp theâm bôùt ñeàu laø vì chuùng sanh thuû töôùng phaân bieät. Phaät khoâng bieát nhö vaäy. Vì sao? Vì taâm aáy khoâng saéc khoâng hình, khoâng coù truù xöù, nieäm nieäm dieät, thì khoâng coù roäng heïp theâm bôùt sai khaùc. Trong ñaây Phaät töï noùi nhaân duyeân: Taùnh vaø töôùng cuûa taâm khoâng coù, neân roäng heïp v.v... khoâng theå coù ñöôïc. Nghóa cuûa roäng, heïp, theâm, bôùt, lôùn, nhoû laø nhö trong ñoaïn boán taâm voâ löôïng ñaõ noùi. Taâm voâ löôïng laø, taâm roäng taâm lôùn töùc laø voâ löôïng. Laïi duyeân voâ löôïng chuùng sanh neân goïi laø voâ löôïng. Laïi duyeân phaùp Nieát-baøn voâ

löôïng neân goïi laø voâ löôïng. Laïi taâm töôùng khoâng theå chaáp thuû, neân goïi laø voâ löôïng. Nhö coù maét coù saéc laøm nhaân duyeân neân nhaõn thöùc sanh, thöùc aáy khoâng ôû maét, khoâng ôû saéc, khoâng ôû chaëng giöõa, khoâng ôû ñaây khoâng ôû kia, theá neân khoâng coù truù xöù. Neáu thaät khoâng coù truù xöù thì laøm sao coù theå taïo taùc gì, hoaëc toát hoaëc xaáu, nhö vieäc thaáy trong moäng,

khoâng theå tìm töôùng chaéc thaät nhaát ñònh cuûa noù. Taâm cuõng nhö vaäy, khoâng coù choã nöông töïa, neân khoâng coù töôùng nhaát ñònh, neân goïi laø voâ löôïng. Roäng vaø lôùn cuõng theo nghóa maø phaân bieät nhö vaäy. Hoûi: Neáu bieát taâm khoâng theå thaáy, sao Phaät noùi nhö thaät, bieát taâm khoâng theå thaáy? Ñaùp: Coù ngöôøi toïa thieàn, öùc töôûng phaân bieät, thaáy taâm aáy nhö sôïi daây xaâu trong haït ngoïc trong saïch, quaùn saùt trong ngöôøi vôùi boä xöông traéng, thaáy taâm thöù lôùp noái nhau sanh, coù khi thaáy taâm ôû nôi thaân, coù khi thaáy taâm ôû nôi caûnh, nhö ôû voâ bieân thöùc xöù, chæ thaáy thöùc voâ löôïng voâ bieân, ñeå phaù caùc choã hö voïng nhö vaäy, neân Phaät noùi nhö thaät bieát taâm chuùng sanh, taâm chuùng sanh töï töôùng khoâng, neân noù laø töôùng voâ töôùng. Laïi nöõa, Phaät laáy naêm maét quaùn saùt thaáy taâm aáy khoâng theå coù ñöôïc. Maét thòt, maét trôøi duyeân saéc neân khoâng thaáy. Maét tueä duyeân Nieát-baøn neân khoâng thaáy. Maét phaùp cuûa keû sô hoïc, phaân bieät bieát caùc phaùp laønh chaúng laønh, coù phieàn naõo khoâng phieàn naõo; maét phaùp aáy vaøo trong thaät töôùng thì khoâng phaân bieät, nhö tröôùc noùi, heát thaûy phaùp khoâng coù keû bieát, khoâng coù keû thaáy, theá neân khoâng theå thaáy. Maét Phaät quaùn saùt töôùng tòch dieät neân khoâng theå thaáy. Phaät thaáy taâm chuùng sanh laø nhö thaät thaáy, chöù khoâng nhö ngöôøi phaøm phu öùc töôûng phaân bieät thaáy. Laïi nöõa, naêm maét do nhaân duyeân hoøa hôïp sanh, ñeàu laø phaùp bò taïo taùc, hö doái khoâng thaät. Phaät khoâng tin khoâng duøng, theá neân khoâng duøng naêm maét thaáy.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.